Čtvrtek 8. října 2020

P9_TA(2020)0256

Námitka vůči prováděcímu aktu: Maximální limity akrylamidu v některých potravinách pro kojence a malé děti

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. října 2020 o návrhu nařízení Komise, kterým se mění nařízení (ES) č. 1881/2006, pokud jde o maximální limity akrylamidu v některých potravinách pro kojence a malé děti (D067815/03 – 2020/2735(RPS))

(2021/C 395/04)

Evropský parlament,

— s ohledem na návrh nařízení Komise, kterým se mění nařízení (ES) č. 1881/2006, pokud jde o maximální limity akrylamidu v některých potravinách pro kojence a malé děti (D067815/03,

— s ohledem na nařízení Rady (EHS) č. 315/93 ze dne 8. února 1993, kterým se stanoví postupy Společenství pro kontrolu kontaminujících látek v potravinách ([1]), a zejména na čl. 2 odst. 3 uvedeného nařízení,

— s ohledem na nařízení Komise (EU) 2017/2158 ze dne 20. listopadu 2017, kterým se stanoví zmírňující opatření a porovnávací hodnoty pro snížení přítomnosti akrylamidu v potravinách ([2]),

— s ohledem na vědecké stanovisko k akrylamidu v potravinách přijaté vědeckou komisí pro kontaminující látky v potravinovém řetězci (dále jen komise CONTAM) Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) dne 30. dubna 2015 a zveřejněné dne 4. června 2015 ([3]),

— s ohledem na čl. 5a odst. 3 písm. b) rozhodnutí Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi ([4]),

— s ohledem na čl. 112 odst. 2 a 3 a odst. 4 písm. c) jednacího řádu,

— s ohledem na návrh usnesení Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin,

Obecná ustanovení

A. vzhledem k tomu, že akrylamid je chemická sloučenina přítomná v potravinách, která vzniká z asparaginu a cukrů, přirozeně se vyskytujících složek, při zpracování při vysokých teplotách, například při smažení, pražení a pečení;

B. vzhledem k tomu, že spotřebitelé jsou akrylamidu vystaveni při konzumaci průmyslově zpracovaných potravin, jako jsou bramborové lupínky, chléb, sušenky a káva, ale rovněž při domácí přípravě jídel, například při pečení chleba nebo smažení hranolek;

C. vzhledem k tomu, že nejohroženější věkovou skupinou jsou kojenci, batolata a jiné děti, které jsou vzhledem ke své nižší tělesné hmotnosti obzvláště zranitelné; vzhledem k tomu, že je známo, že děti mají kvůli vyššímu poměru hmotnosti jater k hmotnosti celého těla rychlejší metabolismus, a je proto pravděpodobnější, že glycidamid (metabolit akrylamidu, který vzniká biotransformací) u nich může vznikat rychleji, což zvyšuje možnost, že pro ně akrylamid bude toxický ([5]);

([1]) Úř. věst. L 37, 13.2.1993, s. 1.
([2]) Úř. věst. L 304, 21.11.2017, s. 24.
([3]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104
([4]) Úř. věst. L 184, 17.7.1999, s. 23.
([5]) Viz Erkekoğlu, P., Baydar, T. „Toxicity of acrylamide and evaluation of its exposure in baby foods“, *Nutrition Research Reviews*, svazek 23, 2. vydání 2, prosinec 2010, s. 323-333, https://doi.org/10.1017/S0954422410000211

Obavy o bezpečnost

D. vzhledem k tomu, že podle harmonizované klasifikace a označování (CLP00), kterou schválila Unie, je akrylamid toxický při požití, může způsobit dědičné vady a rakovinu, při dlouhodobé nebo opakované expozici poškozuje orgány, je škodlivý při kontaktu s kůží, způsobuje závažné podráždění očí, je škodlivý při vdechnutí, existuje podezření, že snižuje plodnost, dráždí kůži a může způsobit alergickou reakci kůže; vzhledem k tomu, že podle klasifikace, kterou podniky poskytly Evropské agentuře pro chemické látky (ECHA) v registracích podle nařízení REACH, existuje navíc podezření, že tato látka snižuje plodnost nebo poškozuje nenarozené dítě ([6]);

E. vzhledem k tomu, že kromě toho byla pozorována degenerace periferního nervu a nervových zakončení v některých oblastech mozku souvisejících s pamětí, učením a kognitivními funkcemi ([7]);

F. vzhledem k tomu, že komise CONTAM ve svém vědeckém stanovisku ze dne 30. dubna 2015 k akrylamidu v potravinách ([8]) na základě veškerých dostupných údajů identifikovala čtyři možné kritické sledované vlastnosti pro toxicitu akrylamidu: neurotoxicitu, účinky na mužskou reprodukci, vývojovou toxicitu a karcinogennost; vzhledem k tomu, že komise CONTAM rovněž konstatovala, že akrylamid je mutagenní v zárodečných buňkách a že v současné době neexistují zavedené postupy pro posuzování rizik z tohoto hlediska; vzhledem k tomu, že komise CONTAM konkrétněji potvrdila předchozí hodnocení, podle nichž akrylamid v potravinách potenciálně zvyšuje riziko vzniku rakoviny u spotřebitelů všech věkových skupin;

G. vzhledem k tomu, že toxicita akrylamidu již byla uznána v roce 2002 ve společné zprávě FAO/WHO ([9]); vzhledem k tomu, že Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (IARC) označila akrylamid jako „pravděpodobný lidský karcinogen“ ([10]), podle Národního toxikologického programu USA (NTP) „lze rozumně předvídat, že se jedná o lidský karcinogen“ ([11]), a podle Úřadu pro ochranu životního prostředí Spojených států amerických (EPA) „je akrylamid pravděpodobně karcinogenní pro člověka“ ([12]);

H. vzhledem k tomu, že několik vědeckých studií pojednává o vlastnostech akrylamidu narušujících činnost endokrinního systému ([13]) a že je třeba se touto problematikou naléhavě zabývat;

([6]) ECHA, karta s informacemi o akrylamidu, https://echa.europa.eu/de/substance-information/-/substanceinfo/100.001.067?_disssubsinfo_WAR_disssubsinfoportlet_backURL=https%3A%2F%2Fecha.europa.eu%2Fhome%3Fp_p_id%3Ddisssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D2%26_disssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet_sessionCriteriaId%3D. Viz rovněž shrnutí klasifikace a označování ECHA , https://echa.europa.eu/de/information-on-chemicals/cl-inventory-database/-/discli/details/104230: karcinogenní 1B (předpoklad), mutagenní 1B (předpoklad), toxický pro reprodukci 2 (podezření), kontaktní alergen 1 a STOT 1 (toxicita pro specifické cílové orgány – postihující nervový systém při opakované expozici).

([7]) Shrnutí a závěry šedesáté čtvrté schůze Společného výboru odborníků FAO/WHO pro potravinářské přídatné látky (JECFA), 8.–17. února 2005, http://www.fao.org/3/a-at877e.pdf. Viz rovněž Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Romano, M.A., Romano, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept“, *Food Chemistry*, 15. června 2019; 283:422-430, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30722893/

([8]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104

([9]) Zpráva o společných konzultacích FAO/WHO, *„Health Implications of Acrylamide in Food“*, 25.–27. června 2002, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42563/9241562188.pdf?sequence=1

([10]) „IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans“, *Some Industrial Chemicals*, IARC, Lyon, Francie, 1994, https://publications.iarc.fr/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Some-Industrial-Chemicals-1994. Viz rovněž Zhivagui, M., Ng, A.W.T., Ardin, M. a další. „Experimental and pan-cancer genome analyses reveal widespread contribution of acrylamide exposure to carcinogenesis in humans“, *Genome Research*, 2019; 29 (4):521-531, https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2019/03/pr267_E.pdf

([11]) Zpráva o karcinogenech, akrylamid, Národní toxikologický program, Ministerstvo zdravotnictví a sociálních služeb, čtrnácté vydání, 2016, https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/roc/content/profiles/acrylamide.pdf

([12]) Toxikologický přezkum akrylamidu (CAS č. 79-06-1), březen 2010, Úřad pro ochranu životního prostředí Spojených států amerických, Washington, DC, https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P1006QL0.PDF?Dockey=P1006QL0.PDF

([13]) Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Roman, M.A., Romana, R.M. „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept“, *Food Chemistry* 283 (2019) 422-430, https://www2.unicentro.br/ppgvet/files/2019/11/3-Acrylamide-A-review-about-its-toxic-effects-in-the-light-of-Developmental-Origin-of-Health-and-Disease-DOHaD-concept.pdf?x26325, Kassotis, C.D.a další „Endocrine-Disrupting Activity of Hydraulic Fracturing Chemicals and Adverse Health Outcomes After Prenatal Exposure in Male Mice“, *Endocrinology*, prosinec 2015, 156(12):4458–4473, https://academic.oup.com/endo/article/156/12/4458/2422671, Hamdy, S.M., Bakeer, H.M., Eskander, E.F., Sayed, O.N., „Effect of acrylamide on some hormones and endocrine tissues in male rats“, *Human & Experimental Toxicology* 2012, 31(5):, 483-91, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0960327111417267

Čtvrtek 8. října 2020

Zásada předběžné opatrnosti

I. vzhledem k tomu, že čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) uvádí zásadu předběžné opatrnosti jako jednu z hlavních zásad Unie;

J. vzhledem k tomu, že čl. 168 odst. 1 SFEU stanoví, že „při vymezení a provádění všech politik a činností Unie je zajištěn vysoký stupeň ochrany lidského zdraví“;

Zvláštní právní požadavky

K. vzhledem k tomu, že čl. 2 odst. 1 a 2 nařízení (EHS) č. 315/93 stanoví, že potraviny, které obsahují kontaminující látky v množství, které je z hlediska lidského zdraví a zejména z toxikologického hlediska nepřijatelné, nesmějí být uváděny na trh a že množství kontaminace je dále třeba udržovat tak nízko, jak toho lze rozumně dosáhnout dobrou praxí na všech stupních výroby potravin;

L. vzhledem k tomu, že podle nařízení (EU) 2017/2158 musí provozovatelé potravinářských podniků uplatňovat zmírňující opatření a uskutečňovat určité činnosti na snižování úrovní akrylamidu v některých potravinách s cílem zajistit, aby úrovně akrylamidu v jejich produktech byly nižší než „porovnávací hodnoty“, které se používají k ověření účinnosti zmírňujících opatření prostřednictvím odebírání vzorků a analýz;

M. vzhledem k tomu, že porovnávací hodnoty stanovené v nařízení (EU) 2017/2158 jsou platné od dubna 2018 a Komise je má přezkoumávat každé tři roky a poprvé do tří let po vstupu dotyčného nařízení v platnost, s cílem stanovit nižší úrovně ([14]);

N. vzhledem k tomu, že u několika kategorií výrobků, jako jsou zeleninové lupínky, krokety nebo rýžové krekry, u nichž bylo v některých případech prokázáno, že obsahují velké množství akrylamidu, dosud chybí porovnávací hodnoty; vzhledem k tomu, že doporučení Komise (EU) 2019/1888 ([15]) stanoví demonstrativní seznam kategorií potravin pro pravidelné monitorování přítomnosti akrylamidu;

O. vzhledem k tomu, že v souladu s čl. 2 odst. 3 nařízení (EHS) č. 315/93 může Komise v zájmu ochrany veřejného zdraví stanovit v případě potřeby nejvyšší přípustná množství určitých kontaminujících látek; vzhledem k tomu, že pro akrylamid v potravinách nebyly dosud stanoveny žádné maximální limity; vzhledem k tomu, že podle bodu odůvodnění 15 nařízení (EU) 2017/2158 by pro doplnění zmírňujících opatření mělo být zváženo stanovení nejvyšších množství akrylamidu v určitých potravinách;

Návrh nařízení Komise

P. vzhledem k tomu, že návrh nařízení Komise uznává, že je důležité, aby bylo maximální množství akrylamidu v potravinách stanoveno na co nejnižší rozumně dosažitelné úrovni;

Q. vzhledem k tomu, že v návrhu nařízení Komise se navrhuje stanovit maximální limity pouze pro dvě velmi specifické kategorie potravin, a to pro „sušenky a suchary pro kojence a malé děti“ (150 µg/kg, což odpovídá stávající porovnávací hodnotě) a „potraviny pro malé děti, obilné příkrmy pro kojence a malé děti, kromě sušenek a sucharů“ (50 µg/kg, což je dokonce o 10 µg/kg více než u stávající porovnávací hodnoty – 40 µg/kg);

R. vzhledem k tomu, že údaje o výskytu, z nichž Komise vycházela ve svém návrhu nařízení, pocházejí z období 2015 až 2018; vzhledem k tomu, že pokud se má nařízení (EU) 2017/2158 na úrovních akrylamidu v potravinách nějakým způsobem projevit, lze důvodně očekávat, že výrobci potravin již měli dosáhnout alespoň referenční hodnoty stanovené před třemi roky;

Situace na trhu a posouzení návrhu nařízení Komise

S. vzhledem k tomu, že průzkum, který na podzim roku 2018 provedlo deset spotřebitelských organizací v celé Evropě ([16]), ukázal, že řadu výrobků, jež nespadají do dvou kategorií uvedených v návrhu nařízení Komise, například sušenky a oplatky, často konzumují děti do tří let věku, přičemž některé z těchto výrobků jsou zjevně uváděny na trh jako potraviny pro děti (na obalech jsou např. postavičky z kreslených seriálů, které se dětem líbí); vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že podobně tomu bude i v případě krekrů či snídaňových cereálií;

([14]) Článek 5 a bod odůvodnění 11 nařízení (EU) 2017/2158.

([15]) Doporučení Komise (EU) 2019/1888 ze dne 7. listopadu 2019 o monitorování přítomnosti akrylamidu v některých potravinách (Úř. věst. L 290, 11.11.2019, s. 31).

([16]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

T. vzhledem k tomu, že porovnávací hodnota pro „sušenky a oplatky“ (350 µg/kg) a porovnávací hodnota pro „sušenky a suchary pro kojence a malé děti“ (150 µg/kg) se výrazně liší, aniž by rodiče byli o rozdílu v požadovaném maximálním obsahu akrylamidu informováni;

U. vzhledem k tomu, že bylo dále zjištěno, že třetina testovaných sušenek a oplatek dosahovala porovnávací hodnoty nebo ji překračovala a že téměř dvě třetiny sušenek a oplatek spadajících do skupiny „často konzumované dětmi do tří let“ by nepřekročily porovnávací hodnotu stanovenou pro kategorii „sušenky a suchary pro kojence a malé děti“;

V. vzhledem k tomu, že výskyt akrylamidu v potravinách lze bezesporu minimalizovat uplatněním příslušných zmírňujících opatření ([17]); vzhledem k tomu, že se v rámci všech kategorií potravin prokázalo, že vyrábět potraviny s nízkým obsahem akrylamidu je možné ([18]);

W. vzhledem k tomu, že pokud jde o návrh nařízení Komise, jak údaje ze spotřebitelského průzkumu ([19]) z roku 2018, tak údaje o výskytu z databáze úřadu EFSA z let 2015 až 2018 ukazují, že velká většina výrobců byla u obou kategorií potravin bez potíží schopna dosahovat nižších úrovní, než je navrhovaných 150 µg/kg a 50 µg/kg; vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že těchto úrovní je dnes možno dosáhnout u téměř všech výrobků; vzhledem k tomu, že je proto třeba stanovit přísnější limity, a motivovat tak k dalšímu snižování;

X. vzhledem k tomu, že stanovením maximálních limitů se členským státům jednoznačně usnadní vymáhání předpisů týkajících se akrylamidu; vzhledem k tomu, že maximální limity je však přesto nutné stanovit v souladu se zásadou „ALARA“ („na co nejnižší rozumně dosažitelné úrovni“), jak stanoví článek 2 nařízení (EHS) č. 315/93;

Y. vzhledem k tomu, že již nyní je většina výrobků na trhu schopna bez problémů splnit limity uvedené v návrhu nařízení Komise a že bylo prokázáno, že nižších limitů lze dosáhnout, aniž by bylo třeba vynakládat velké úsilí;

Další odůvodnění

Z. vzhledem k tomu, že další výzkum by mohl přispět k pochopení důvodů pro vysokou variabilitu, pokud jde o limity akrylamidu v jednotlivých kategoriích potravin, a k určení strategií vedoucích k omezení vzniku akrylamidu;

AA. vzhledem k tomu, že zásadní význam má sledování účinnosti předpisů týkajících se akrylamidu; vzhledem k tomu, že členské státy by proto měly provádět účinné a přiměřeně časté kontroly a shromažďovat údaje o výskytu akrylamidu;

AB. vzhledem k tomu, že veřejné informační kampaně mohou pomoci zvýšit informovanost spotřebitelů o výrobcích s potenciálně vyšším množstvím akrylamidu a poradit jim, jak lze omezit expozici akrylamidem při vaření;

1. zamítá přijetí návrhu nařízení Komise;

2. domnívá se, že návrh nařízení Komise není v souladu s cílem a obsahem nařízení (EHS) č. 315/93;

3. domnívá se, že pokud budou i nadále povoleny vysoké limity pro přítomnost akrylamidu v potravinách, bude to mít nepříznivý dopad na zdraví evropských spotřebitelů; považuje proto za nanejvýš důležité, aby byly limity pro přítomnost akrylamidu v potravinách sníženy;

4. domnívá se, že navrhovaný maximální limit pro akrylamid v potravinách kategorie „potraviny pro malé děti, obilné příkrmy pro kojence a malé děti, kromě sušenek a sucharů“ by měl být nižší, a rozhodně ne vyšší než stávající porovnávací hodnota 40 µg/kg;

([17]) Viz nařízení (EU) 2017/2158.
([18]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf
([19]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

Čtvrtek 8. října 2020

5. domnívá se, že navrhovaný maximální limit pro akrylamid v potravinách kategorie „sušenky a suchary pro kojence a malé děti“ by měl být jednoznačně nižší, než je stávající porovnávací hodnota 150 μg/kg;

6. žádá Komisi, aby stanovila přísné maximální limity nejen pro ty dvě kategorie výrobků uvedené v návrhu nařízení, který předložila, ale také pro další kategorie potravin, a to především pro sušenky a suchary, které nespadají do specifické kategorie „sušenky a suchary pro kojence a malé děti“;

7. se zájmem očekává revizi porovnávacích hodnot, která by měla být provedena do dubna 2021 a při níž by mělo dojít k jejich snížení; trvá na tom, že porovnávací hodnoty musí odrážet neustálé snižování přítomnosti akrylamidu v potravinách a musí se zaměřovat na ty, kteří dosahují nejlepších výsledků, a motivovat tak výrobce k dalšímu úsilí;

8. vítá doporučení Komise (EU) 2019/1888 ze dne 7. listopadu 2019 o monitorování přítomnosti akrylamidu v některých potravinách; trvá na tom, že porovnávací hodnoty (a po nich případně i maximální limity) je nutné urychleně stanovit pro kategorie výrobků, u nichž bylo zjištěno velké množství akrylamidu;

9. žádá Komisi a členské státy, aby zintenzivnily výzkum zaměřený na vznik akrylamidu v potravinách s cílem určit strategie, které by vedly k omezení tohoto vzniku; žádá Komisi a členské státy, aby podpořily výzkum, který by se zaměřil na akrylamid a glycidamid z hlediska jejich možných vlastností narušujících činnost endokrinního systému;

10. vyzývá členské státy, aby posílily své kapacity v oblasti potravinářských kontrol s cílem monitorovat účinnost předpisů týkajících se akrylamidu a shromažďovat, zveřejňovat a předávat údaje o výskytu akrylamidu úřadu EFSA;

11. vyzývá Komisi a členské státy, aby informovaly veřejnost o kategoriích výrobků s potenciálně vyšším obsahem akrylamidu a o strategiích pro omezení expozice akrylamidu při vaření;

12. vyzývá Komisi, aby návrh nařízení stáhla a předložila výboru návrh nový;

13. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi a vládám a parlamentům členských států.